

บทที่ 1 บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาเป็นสื่อกลางสำคัญในการใช้ติดต่อสื่อสารของคนในแต่ละชาติ มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต ตลอดจนบ่งบอกถึงเอกลักษณ์ วัฒนธรรม และแสดงออกถึงความเป็นชาติ ภาษาไทยจึงเป็นหัวใจสำคัญของประชาชนชาวไทยบ่งบอกถึงความเป็นชาติ เป็นชนชาติที่มีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง คนไทยใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสาร การเรียนรู้ การแสวงหาความรู้ การประกอบอาชีพ และการยึดเหนี่ยวน้ำใจและเป็นสื่อในการติดต่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนไทยด้วยกัน เป็นต้น ในด้านการศึกษาเล่าเรียน ภาษาไทยมีส่วนสำคัญมากเพราะนักเรียนจะต้องใช้ภาษาไทยเป็นสื่อในการสร้างความเข้าใจและค้นคว้าหาความรู้ ไม่ว่าจะเรียนวิชาใดก็ตามต้องใช้ภาษาไทยเข้าไปเกี่ยวข้องด้วยเสมอ ภาษาไทยจึงเป็นวิชาที่สำคัญที่นักเรียนต้องนำไปใช้ประโยชน์เพื่อแสวงหาความรู้ในสาขาวิชาอื่น ๆ และเพื่อประกอบอาชีพ ด้วยเหตุนี้กระทรวงศึกษาธิการ จึงกำหนดให้วิชาภาษาไทยเป็นวิชาบังคับของหลักสูตร นักเรียนทุกคนต้องเรียนในหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) จุดมุ่งหมายในการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อให้นักเรียนมีคุณลักษณะดังนี้คือ

1. มีทักษะในการฟัง พูด อ่าน และเขียน โดยมีความรู้ความเข้าใจในหลักเกณฑ์อันเป็นพื้นฐานของการเรียนภาษา
2. สามารถใช้ภาษาติดต่อสื่อสารทั้งการรับรู้และการถ่ายทอดความรู้ที่นึกคิดอย่างมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล
3. สามารถใช้ภาษาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับกาลเทศะ และบุคคล ตลอดจนสามารถใช้ภาษาในเชิงสร้างสรรค์ได้
4. มีนิสัยรักการอ่าน รู้จักเลือกหนังสืออ่านและใช้เวลาว่างในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากหนังสือ สื่อมวลชน และแหล่งความรู้อื่น ๆ
5. สามารถใช้ประสบการณ์จากการเรียนภาษาไทย มาช่วยในการตัดสินใจแก้ปัญหาและวินิจฉัยเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล

6. มีความรู้ความเข้าใจและเจตคติที่ถูกต้องต่อการเรียนภาษาไทยและวรรณคดีทั้งในด้านวัฒนธรรมประจำชาติและการสร้างความมั่งคั่งในชีวิต (กรมวิชาการ, 2535, หน้า 8)

ส่วนการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น นอกจากครูในฐานะผู้สอนและนักเรียนในฐานะผู้เรียนแล้ว ยังต้องอาศัยองค์ประกอบอื่นเกี่ยวข้องอีกหลายประการจึงจะทำให้การจัดการเรียนการสอนของครูประสบผลสำเร็จมากขึ้น 2 องค์ประกอบ คือด้านบริหารของโรงเรียนและด้านการเรียนการสอน (กองวิจัยทางการศึกษา, 2533, หน้า 35) จากการสำรวจการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยของนักเรียนระดับประถมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (อ้างใน แก้วดา ยศอิ, 2536, หน้า 1-2) พบว่า ประสบปัญหาต่าง ๆ หลายประการ คือ ปัญหาในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ที่ยังอยู่ในระดับไม่น่าพอใจโดยเฉพาะทักษะการอ่าน ปัญหาการพัฒนาการอ่านเพราะนักเรียนส่วนใหญ่อ่านหนังสือแล้วไม่เข้าใจหรือจับใจความไม่ได้ ปัญหาในการพัฒนาการเรียนการสอน เพราะครูสอนภาษาไทยโดยวิธีสอนเป็นคำ สอนสระพยัญชนะ ฯลฯ โดยไม่มีการตัดแปลงหรือใช้เทคนิคและวิธีการสอนแบบอื่นๆ และปัญหาด้านการประเมินผล และจากรายงานประเมินคุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ในช่วงปีการศึกษา 2532-2536 พบว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยจากวิชาภาษาไทยระหว่าง 63.50-68.49 มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์เฉลี่ยเล็กน้อย คือร้อยละ 50 นักเรียนมีทักษะด้านหลักเกณฑ์ทางภาษา การฟัง และการอ่านในใจน้อยมาก คิดเป็นร้อยละ 54.99 เท่านั้น (อุบลรัตน์ วิชัยหาญ, 2538, หน้า 2) สิ่งเหล่านี้กระทรวงศึกษาธิการได้ชี้ให้เห็นว่าเกิดขึ้นจากความพร้อมทางด้านการเรียน ทักษะทางภาษาในการฟัง พูด อ่าน เขียน และเจตคติ แม้ว่ากระบวนการจัดการเรียนการสอนมีการจัดการเรียนการสอนที่ครอบคลุมด้านการเตรียมการสอน การสอน การใช้สื่อ การวัดและประเมินผล บรรยากาศการจัดการเรียนการสอน และด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน แล้วก็ตาม

การจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำพูน ก็พบปัญหาเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มทักษะภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในปีการศึกษา 2541 ที่พบว่า สมรรถภาพของภาษาไทยที่อยู่ในเกณฑ์ดี ประกอบด้วย การพูดเล่าเรื่อง การคัดลายมือ และการอ่านออกเสียง ในขณะที่สมรรถภาพที่ควรได้รับการเร่งรัดพัฒนาในวิชาภาษาไทย ประกอบด้วย การอ่านจับใจความ หลักเกณฑ์ทางภาษา การฟัง และการเขียนเล่าเรื่องจากภาพ เช่นเดียวกับการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มทักษะภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านห้วยดัม จังหวัดลำพูน ในปีการศึกษา

2541 ผลการประเมินพบว่า นักเรียนร้อยละ 60.8 ต้องปรับปรุง ร้อยละ 38.4 พอใช้ และเพียงร้อยละ 0.8 เท่านั้นที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับดี ทั้งนี้คะแนนเฉลี่ยร้อยละวิชาภาษาไทยเท่ากับร้อยละ 40.0 คะแนนเฉลี่ยร้อยละต่ำสุดคือ การใช้เครื่องหมายวรรคตอน (ร้อยละ 32.0) การวิเคราะห์คุณค่าและข้อคิดจากเรื่อง (ร้อยละ 32.8) การใช้ภาษาได้ถูกต้องและเหมาะสม (ร้อยละ 33.2) และความรู้ความเข้าใจ (ร้อยละ 35.5) เป็นต้น (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำพูน, 2542, หน้า 19) ส่วนโรงเรียนในเขตอำเภอฝาง จังหวัดลำพูน พบปัญหาเช่นเดียวกัน ดังจะเห็นได้จากการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มทักษะภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาพบว่า มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 56.8 (สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอฝาง, 2542, หน้า 11) ซึ่งผลสัมฤทธิ์ดังกล่าวยังอยู่ในระดับต่ำ ทางสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอฝาง ก็มีได้แสดงเหตุที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ดังกล่าวมีค่าเฉลี่ยในระดับต่ำไว้ หากวิเคราะห์จากผลการศึกษาของ สนั่น ศรีกอก (2540, หน้า ข) ย่อมแสดงความชัดเจนของปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำพูน โดยเห็นว่าจุดมุ่งหมายของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) มีความกว้างเกินไปจนยากต่อการกำหนดกิจกรรม เนื้อหาในหนังสือเรียนมีมากเกินไป การสอนและวิธีการสอนที่ยึดตามคู่มือครูไม่สามารถหาวิธีสอนใหม่มาใช้ได้ เวลาในการเตรียมการสอนของครูมีน้อยเพราะมีภาระอื่นปะปนอยู่ วัสดุที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับเนื้อหาได้ยาก ตลอดจนครูขาดทักษะในการผลิตสื่อ และครูขาดทักษะในการสร้างแบบทดสอบ แม้ว่าจากผลการศึกษาชิ้นนี้ไม่ได้แสดงให้เห็นว่าครูผู้สอนมีความต้องการพัฒนาการเรียนการสอนอย่างไร จากการศึกษาของ ยุววรรณ ภูจินาพันธ์ (2536, หน้า 84) ได้พบว่าครูผู้สอนภาษาไทยมีปัญหาการสอนหลายด้าน ได้แก่ ด้านสื่อการสอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ขาดแนวการสอนในการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะทางภาษา ขาดเครื่องมือการวัดผลประเมินผลและมีความต้องการให้มีกิจกรรมการพัฒนาการสอนที่จัดโดยบุคลากรระดับอำเภอ และจากการศึกษาของ นวลจันทร์ สันวรรณ (2539, หน้า ข) ได้ศึกษาถึงความต้องการของครูผู้สอนภาษาอังกฤษ พบว่าครูผู้สอนต้องการให้มีการพัฒนาด้านการจัดอบรมเพิ่มเติม การคัดเลือกหนังสือเรียน ตลอดจนการร่วมมือกันผลิตสื่อและสร้างเครื่องมือวัดผล

จากสภาพปัญหาของการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยดังแสดงให้เห็นแล้วข้างต้นผู้วิจัยได้มองเห็นความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทย จึงมีความสนใจที่จะศึกษาความต้องการในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยของครูผู้สอนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอฝาง จังหวัดลำพูน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอฝาง จังหวัดลำพูนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาความต้องการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยของครูผู้สอนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน

นิยามศัพท์เฉพาะ

ความต้องการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทย หมายถึง ความประสงค์ของครูผู้สอนที่จะได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะ และความเชื่อมั่น สามารถจัดกิจกรรม การเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพในด้านการเตรียมการสอน ด้านวิธีสอน ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะทางภาษา และด้านการวัดและประเมินผล โดยใช้รูปแบบของกิจกรรมในการพัฒนาการเรียนการสอนที่หลากหลาย เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการ การฝึกอบรม การสัมมนา การศึกษาดูงานนอกสถานที่หรือทัศนศึกษา การค้นคว้าจากแหล่งวิทยาการต่าง ๆ การสังเกตการสอน การเยี่ยมชั้นเรียน การสาธิตการสอน การได้รับคำปรึกษาและการแนะนำเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

ครูผู้สอนภาษาไทย หมายถึง ครูที่สอนวิชาภาษาไทยในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หมายถึง นักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงรูปแบบของกิจกรรมที่จะใช้ในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษา
2. เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน ให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น